

Кулик Л.С.

студент Дніпропетровського ДУВС

наук. кер. – **Аксютіна А.В.**

викл. каф. цивільно-правових дисциплін

НОВАЦІЯ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ

Питання новації як домовленості про заміну первісного зобов'язання новим зобов'язанням між тими самими сторонами характеризується наявністю значного кола питань, що потребують свого вирішення, зокрема питань її правової кваліфікації та праворозуміння, сфери застосування, відмежування від суміжних правових категорій тощо.

Новація (від лат. *novatio* – зміна, оновлення) як правовий інститут зародилась і набула значного поширення ще в римському праві, яке визначало її як договір, що припиняє існуюче зобов'язання шляхом заміни його на інше зобов'язання. Стаття 604 Цивільного кодексу встановлює: зобов'язання припиняється за домовленістю сторін про заміну первісного зобов'язання новим зобов'язанням між тими ж сторонами [1, с. 178].

Новація характеризується подвійною правовою природою, адже вона виступає одночасно підставою для виникнення зобов'язальних правовідносин та підставою їх припинення. Новація породжує нові зобов'язальні правовідносини, отже виступає правостворюючим юридичним фактом та одночасно правоприпиняючим – припиняючи первісне зобов'язання [2, с. 56].

Існує два підходи до визначення новації. За першим підходом новацію розуміють як припинення договору новим договором, з метою знищення колишнього зобов'язання і замість нього створення нового, причому сторони залишаються ті ж; за другим – як будь-яку зміну договору з тим, що самі сторони за згодою між собою продовжують займати свої місця у правовідносинах.

Перший підхід є більш доцільним, адже новація характеризується насамперед виникненням нового зобов'язання, а не зміною існуючого.

Виходячи з наведеного, можна виділити такі ознаки новації:

1) новація – це спосіб припинення зобов'язання, на що вказує її місце в системі цивільного права, адже в ЦК України новація закріплена як підстава припинення зобов'язання;

2) законодавець особливо підкреслює, що новація можлива лише між тими самими сторонами;

3) новація є двосторонньою угодою;

4) виникнення нового зобов'язання пов'язане з попереднім зобов'язанням

5) новація спрямована саме на заміну первісного зобов'язання новим, а не на зміну [3, с. 31].

Більшість цих ознак новації одночасно є умовами, необхідними та дос-

татніми для вчинення новації, для того, щоб відповідні дії вважались саме новацією. Водночас умовами вчинення новації є те, що відповідний акт має бути двостороннім правочином, який вчинений між тими самими сторонами, що й у первісному зобов'язанні.

Юридичною підставою для зобов'язання, яке виникає при новації, є домовленість сторін про припинення первісного зобов'язання, тому від дійсності останнього залежить дійсність нового. Якщо первісне зобов'язання визнається недійсним, то недійсним стає зобов'язання, яке його замінює. Тому якщо правочин, з якого виникло попереднє зобов'язання, є нікчемним або визнаний судом недійсним, так само нікчемним буде і правочин, з якого виникло в наслідок новації нове зобов'язання. У випадку, коли недійсним є новий правочин, новація визнається такою, що не відбулася, і сторони залишаються зв'язаними первісним зобов'язанням [4, с. 539].

Новація є консенсуальним, двостороннім, оплатним, організаційним договором, який має правоприпиняючу природу. Істотними умовами такого договору є: предмет, вказівка на колишнє та нове зобов'язання, вказівка на те, що нове зобов'язання виникає між тими самими особами, що й попереднє зобов'язання, і те, що нове зобов'язання виникає замість попереднього [5, с. 127].

Отже, новацією називається угода сторін про заміну початкового зобов'язання, яка була з-поміж них, іншим зобов'язанням між тими ж особами, яка передбачає інший предмет або засіб виконання. Новація допускається щодо будь-якого зобов'язання, крім зобов'язань з відшкодування шкоди, заподіяної життю чи здоров'ю, із сплати аліментів, і вимагає наявності низки умов: передбачає існування дійсного зобов'язання, яке слугує основою нового зобов'язання; нове зобов'язання не має суперечити закону, інакше її недійсність зберігає силу за колишнім зобов'язанням; припинення одного зобов'язання з метою виявити нове має ґрунтуватися на угоді між суб'єктами першого зобов'язання. В угоді сторін має бути ясно виражено намір сторін піддати старе зобов'язання новації.

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 356.

2. Висіцька І. Новація в цивільному законодавстві України / І. Висіцька // Справочник економіста: ежемісячний спеціалізований журнал. – 2007. – № 5. – С. 55-57.

3. Сенін Ю.Л. Ознаки та умови здійснення новації за цивільним законодавством України / Ю.Л. Сенін // Вісник Верховного Суду України. – 2012. – № 1 (137). – С. 29-32.

4. Енциклопедія цивільного права України / Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України ; відп. ред. Я.М. Шевченко. – К. : Ін Юре, 2009. – 952 с.

5. Сенін Ю.Л. Цивільно-правові наслідки новації зобов'язання / Ю.Л. Сенін // Проблеми вдосконалення цивільного законодавства України : матеріали круглого столу (12 травня 2012 р., м. Одеса). – Одеса, 2012. – С. 126-128.